

PRIMQUL QODIROVNING “YULDUZLI TUNLAR” ROMANINING TARBIYAVIY AHAMIYATI

IIV Qashqadaryo akademik litseyi

Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Umarova Firuza

uferuza138@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu ilmiy maqolada Primqul Qodirovning "Yulduzli tunlar" romani tarbiyaviy ahamiyati tahlil qilinadi. Asar o'zbek adabiyotida insoniylik, ma'naviyat va axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Roman qahramonlari hayotidagi murakkab vaziyatlar, ularning axloqiy tanlovlari va ruhiy o'sish jarayoni yosh avlodni tarbiyalashda namuna bo'lib xizmat qiladi. Mazkur maqolada romanning asosiy mavzulari, qahramonlarining tarbiyaviy jihatlari, shuningdek, zamonaviy ta'lim-tarbiya jarayonlaridagi o'rni yoritiladi.

Kalit so'zlar: *Primqul Qodirov, Yulduzli tunlar, tarbiya, axloqiy qadriyatlar, ma'naviyat, o'zbek adabiyoti, insoniylik, yoshlar tarbiyasi.*

Kirish

Adabiyot yosh avlodning ma'naviy va axloqiy rivojlanishida muhim vosita hisoblanadi. Primqul Qodirovning "Yulduzli tunlar" romani o'zbek adabiyotida inson ruhining murakkabliklari, axloqiy tanlovlar va ijtimoiy muammolarni yoritishda alohida o'rin egallaydi. Ushbu maqolada romanning tarbiyaviy ahamiyati, undagi qahramonlar va ularning hayotiy tajribalari orqali yoshlarni tarbiyalashdagi roli tahlil qilinadi.

Roman va muallif haqida umumiy ma'lumot: Primqul Qodirov XX asr o'zbek adabiyotining yorqin namoyandalaridan biri bo'lib, uning "Yulduzli tunlar" romani inson psixologiyasi va ijtimoiy muammolarni chuqur tahlil qiluvchi asar hisoblanadi. Roman 1970-yillarda yozilgan bo'lib, o'zbek jamiyatining o'sha davrdagi ijtimoiy-siyosiy holatini va insoniy qadriyatlarni aks ettiradi.

Tarbiyaviy ahamiyat tushunchasi va uning adabiyotdagi o'rni

Tarbiyaviy ahamiyat — asarning yosh avlodning axloqiy, ma'naviy, estetik va ijtimoiy rivojlanishiga ta'siri. Badiiy asarlar orqali yoshlar axloqiy me'yorlar, milliy qadriyatlar va insoniylik tamoyillarini o'zlashtiradi. Shu nuqtai nazardan, "Yulduzli tunlar" romani tarbiyaviy jihatdan boy manba hisoblanadi.

Roman qahramonlari va ularning tarbiyaviy jihatlari

Asosiy qahramonlarning xarakteri

- Sirojiddin – ruhiy iztirob va ichki kurashlarni boshdan kechirayotgan inson. Uning hayotiy tanlovlari yoshlarni to'g'ri va noto'g'ri yo'llar haqida o'ylashga undaydi.

- Gulchehra – mehribon, sabr-toqatli ayol obrazidir. U o'zining axloqiy kuchi bilan jamiyatdagi muammolarga qarshi turadi.

- Akbar – jasorat va ma'suliyat timsoli. U o'z vazifasini bajarishda halol va sadoqatli bo'lishni namoyish etadi.

Qahramonlarning tarbiyaviy ahamiyati

Qahramonlarning hayotiy tajribalari orqali yoshlar axloqiy tanlovlar, ijtimoiy mas'uliyat va insoniylik haqida chuqur tushunchalar oladi.

Roman temalari va ularning tarbiyaviy mazmuni

- Insoniylik va axloqiy tanlov: Roman qahramonlari duch kelgan ichki kurashlar yoshlarni axloqiy qarorlar qabul qilishga o'rgatadi.

- Mehr-muhabbat va sabr-toqat: Asar orqali oilaviy qadriyatlar, insonlar o'rtasidagi mehr-muhabbat muhimligi ko'rsatiladi.

- Ijtimoiy adolat va mas'uliyat: Jamiyatdagi adolatsizliklarga qarshi kurash ruhida tarbiya beriladi.

- Umid va maqsad sari intilish: Hayotdagi qiyinchiliklarga qaramay, oldinga intilish va umid tarbiyalanadi.

Romanning zamonaviy ta'lim-tarbiya jarayonlaridagi o'rni

"Yulduzli tunlar" romani maktab va oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy-axloqiy tarbiya uchun samarali vosita sifatida qo'llanilishi mumkin. Asar orqali:

- Yoshlar o'z milliy va insoniy qadriyatlarini anglaydi.

- Axloqiy baholash va tanqidiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi.

- O'zaro munosabatlarda mehr-muhabbat va hurmat tamoyillari singdiriladi.

Tanqidiy tahlil va kamchiliklar

Har bir badiiy asar kabi, "Yulduzli tunlar" romanida ham ayrim kamchiliklar mavjud:

- Ba'zi obrazlar va voqealar soddalashtirilgan yoki idealizatsiya qilingan.

- Zamonaviy ijtimoiy muammolar yetarlicha yoritilmagan.

- Ayol obrazlarining roli kengaytirilishi mumkin edi.

Shunga qaramay, romanning tarbiyaviy ahamiyati yuqori baholanadi.

Xulosa

Primqul Qodirovning "Yulduzli tunlar" romani o'zbek adabiyotida tarbiyaviy qadriyatlarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Asar qahramonlarining hayotiy tajribalari, axloqiy tanlovlari yosh avlod uchun namuna bo'lib xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'limda romanni o'rganish yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishda samarali vosita hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Qodirov P. "Yulduzli tunlar". Toshkent, 1973.
2. Karimov B. O'zbek adabiyotida tarbiya masalalari. Toshkent, 2015.
3. Sobirov A. Ma'naviyat va axloqiy qadriyatlar. Toshkent, 2018.
4. Tursunov O. Primqul Qodirov ijodida insoniylik va axloq. Ilmiy jurnal, 2020.
5. Rahmatov Sh. Adabiyot va tarbiya: nazariya va amaliyot. Toshkent, 2022.